

DE CIRCULAIRE VERSTERKING EN DE WARANDEMOTE TE VEURNE

In het kustgebied van Noord-Frankrijk tot Zeeland liggen een aantal gelijkvormige sites: Sint-Winoksbergen, Bourbourg, Veurne, Oostburg, Souburg, Middelburg en Burgh op Schouwen. Deze ronde sites (diameter tussen 150 en 200 m) waren oorspronkelijk omgeven door een gracht en een wal. Men brengt ze in verband met de periode van de Vikingaanvallen. Een tekst uit de *Miracula Sancti Bertini Sithiensis* vermeldt *castella recens facta*, kort geleden (vóór 891) opgetrokken versterkingen.

De cirkelvorm in de Veurnse stadskern (fig. 95) heeft een diameter van 240 m; hij is in het stratenpatroon duidelijk merkbaar. Het Citernestraatje (fig. 95, 2) en de Witte Kanunnikstraat (fig. 95, 1) kunnen een overblijfsel zijn van respectievelijk de westelijke en noordelijke toegang tot de versterking. Wanneer we deze straten fiktief verlengen kruisen ze elkaar haaks in het centrum van de cirkel.

Ten einde de *castella-recens-facta*-theorie in Veurne te controleren kozen wij dat deel van het site uit dat normalerwijze de minste wijzigingen sinds de middeleeuwen moest hebben ondergaan, namelijk de Warandemote; ze neemt het zuidwestelijk kwadrant van de cirkelvorm in beslag. Deze mote heeft een basisdiameter van 90 m en een hoogte van 4 m. Het moteplateau (fig. 95, 4) heeft een doormeter van 40 m. Het geheel is echter voor opgravingen niet zo gemakkelijk toegankelijk, daar het een geïntegreerd deel van het Walburgastadspark uitmaakt en onder meer door eeuwenoude bomen wordt beklemd. De oost- en de zuidflank van de mote zijn bovendien vergraven en overbouwd. In de noordelijke flank van de mote werd een proefonderzoek ingesteld bij middel van een 34 m lange doorsnede (fig. 95, 3). Het stadsbestuur kwam ons hierbij met technische en administratieve middelen ter hulp. Volgende chronologische opeenvolging kon worden opgebouwd.

1. Het site ligt bovenop een dichtgeslibde Duinkerke-II-kreek (fig. 97, a). Wat de toponymie van de plaats bevestigt: Veurne betekent immers geul, kreek. De kreek stond, tot ze volledig opgevuld was, in verbinding met de zee³⁴). De oudste sporen, die onmiddellijk boven deze kreekvulling voorkomen, omvatten een humeuze laag (fig. 96, 97, 98, B, b) en een gracht met U-vormig profiel (fig. 96, 97, 98, A, c). Het materiaal (reducerend gebakken en roodbeschilderd aardewerk) kan in IXB voorkomen, periode waarin de oudste vermelding van Veurne (Furnis: 877) voorkomt.

2. Boven deze vroegste sporen komt een nivelleringspakket (fig. 96, 97, d) voor dat op basis van Andennekeramiek aan het einde van de XI^{de} eeuw moet worden geplaatst. Op het horizontaal vlak van de nivellering werd een houten gebouw opgetrokken, dat we in zijn breedteas doorsneden: als fundering gebruikte men aan de noordzijde verticale palen (fig. 97, e); aan de

³⁴ Wij danken C. Baeteman voor de hulp bij het geo-pedologisch onderzoek.

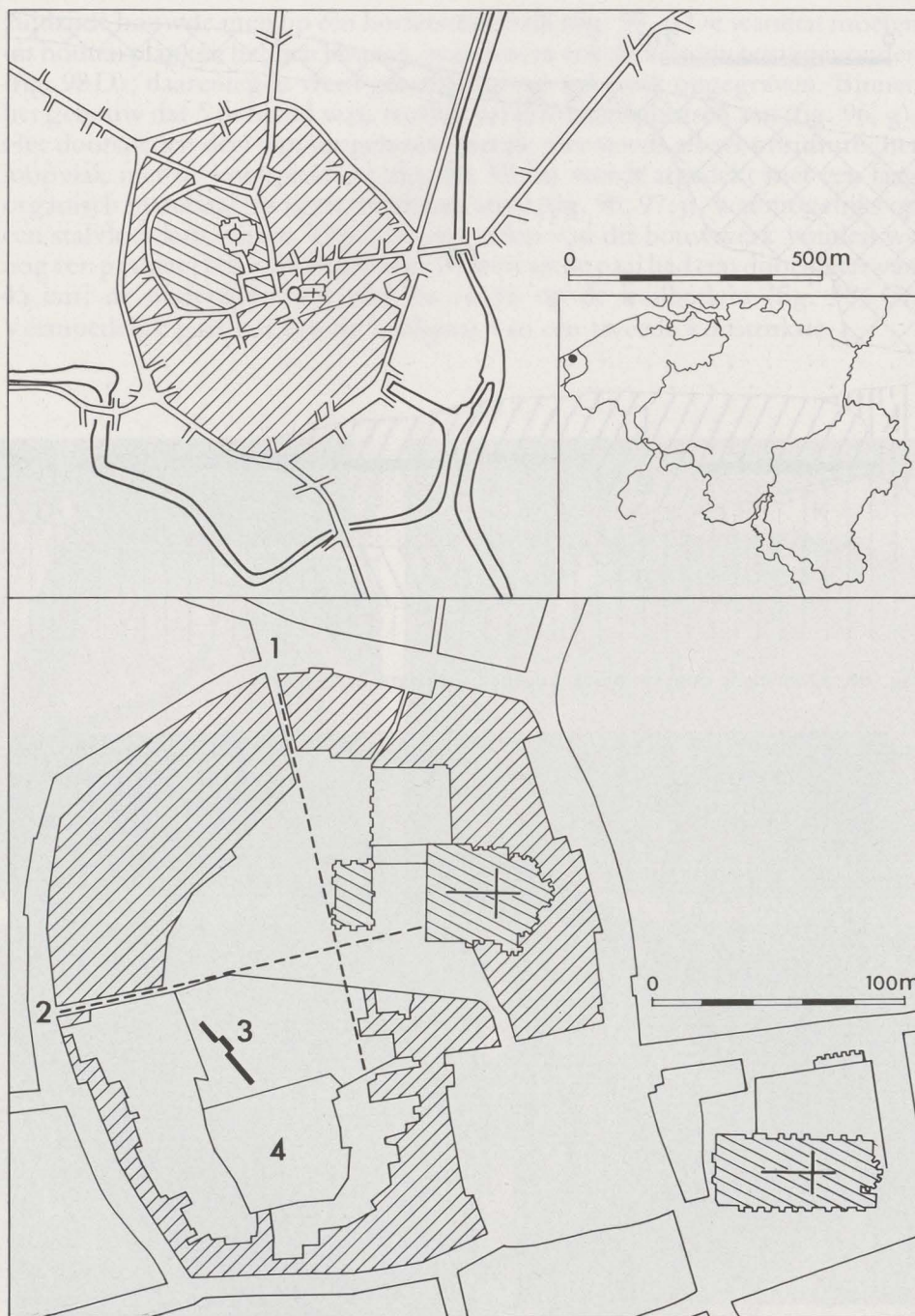

Fig. 95. Lokalisatieplan: militaire kaart (A) en kadaster van Popp (B).

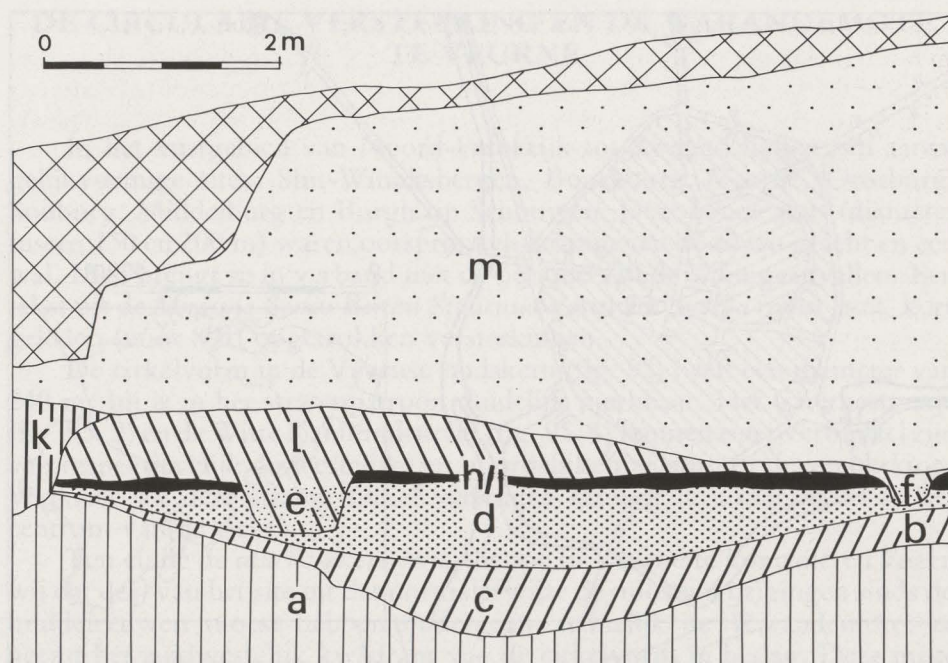

Fig. 96. Doorsnede door de mote. Legende verklaard in de tekst.

Fig. 97. Doorsnede door de mote. Legende verklaard in de tekst.

zuidzijde bouwde men op een horizontale balk (fig. 97, f). De wanden moeten uit houten planken hebben bestaan, waarvan er enkele werden teruggevonden (fig. 98 D); daarentegen werd geen spoor van vakwerk opgegraven. Binnen het gebouw dat 5 m breed was, troffen we drie haardplaatsen aan (fig. 96, g). Het doorsneden deel van dit gebouw diende niet steeds als woonruimte: het loopvlak met de kookplaatsen (fig. 96, 97, h) wordt afgedekt met een laag organisch materiaal (twijgen, bladeren, stro) (fig. 96, 97, j), wat mogelijks op een stalvloer kan wijzen. Op 2 m ten zuiden van dit bouwwerk vonden we nog een paalgat (110×85 cm) terug. De bewaarde paal had een doormeter van 45 cm; de onderzijde was vlak en rustte op de kuilbodem (fig. 98, C). Vermoedelijk gaat het om de hoekpaal van een tweede konstruktie.

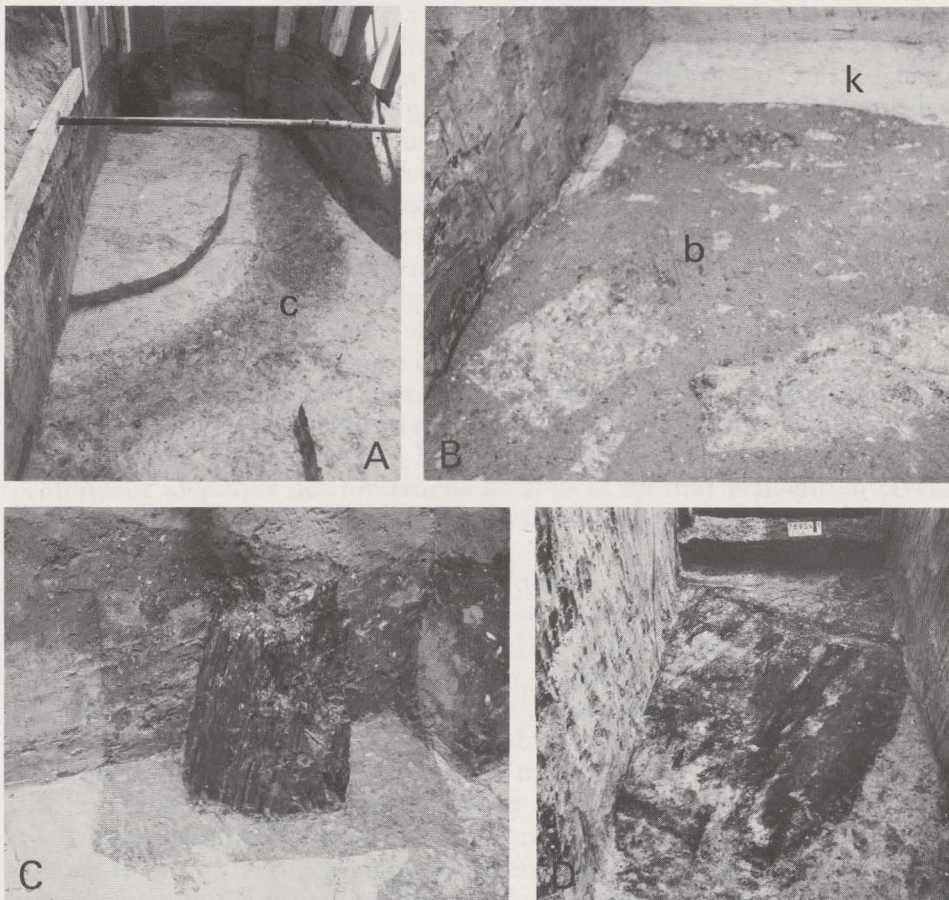

Fig. 98. A: het oudste grachtje (c). B: paalsporen uit de oudste faze; de vroegste laag (b) wordt doorsneden door de gracht uit de derde faze (k). C: paal en paalkuil uit de tweede periode. D: restanten van een houten wand uit de tweede faze.

3. De volgende fase wordt gekarakteriseerd door het afbreken van hogergenoemde konstrukties en het graven van een 2 m diepe gracht (fig. 97, 98, B, k); de uitgegraven grond werd naar binnen opgeworpen, zodat aan de rand van de gracht een wal ontstond (fig. 96, 97, l). Deze is ongeveer 6 m breed aan de basis en 75 cm hoog. Wij gaan er vanuit dat het hier om een ringgracht en -wal gaat, die een pre-mote versterking omwallen.

4. In de vierde periode immers ondergaat het site de grondige wijziging van vlaknederzetting naar mote (vermoedelijk in de loop van de XII^{de} eeuw). De bestaande gracht werd gedempt tot het niveau van de top van de wal (fig. 97, k). Een nieuwe gracht werd aangelegd; diepte en afmetingen konden nog niet worden bepaald. Vervolgens werd de mote in één tijd opgeworpen (fig. 97, m). Het moteplateau werd nog niet onderzocht.

J. DE MEULEMEESTER

